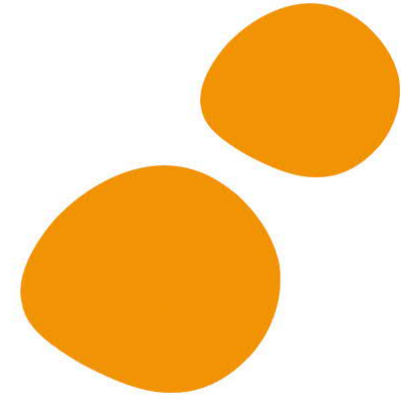

Lasten osallistumisoikeudet ja niiden edistäminen Suomessa

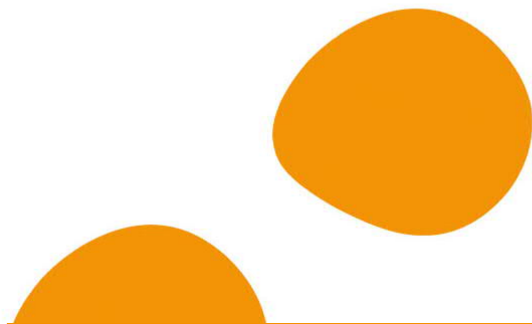
Terhi Tuukkanen

Erikoistutkija

Lapsiasiavaltuutetun toimisto

Lasten osallistumisoikeuden suojeleminen

Lasten osallistumisoikeus kansallisessa lainsäädännössä

- Perustuslaki, 6 §: Lasten tasa-arvoinen kohtelu ja osallistuminen itseään koskeviin asioihin.
- Lasten osallistumisoikeus on turvattu myös mm. kuntalaissa, nuorisolaissa, perusopetuslaissa, lastensuojelulaissa ja laissa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista.
- Uusi kuntalaki: kunnanhallituksen velvoite asettaa nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä → myös maakuntalakiin?

→ Lainsäädäntö pääosin kunnossa. Huoli edustuksellisen osallisuuden liiallisesta painottumisesta. Lapsivaikutusten arvioinnin tekemisestä pitäisi säätää lailla.

Lapsiasiavaltuutetun toiminta

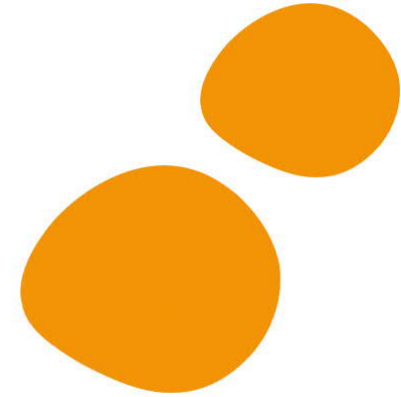
- Laki lapsiasiavaltuutetusta 2004, aloitti toiminnan 2005.
- Tehtävänä mm. pitää yhteyksiä lapsiin ja nuoriin ja välittää heiltä saamaansa tietoa päätöksentekoon.
- Toteutus:
 - NuoNe-toiminta: tavataan 4-5 lapsiryhmää vuoden aikana.
 - Kunta- ja kouluvierailut
 - Tutkimukset ja selvitykset

→ Lasten ja nuorten tapaamiset koettu tärkeiksi. Voidaan syventää tutkimuksissa saatua tietoa tietyistä teemoista. Viestintä lapsille kehittämisen kohteena.

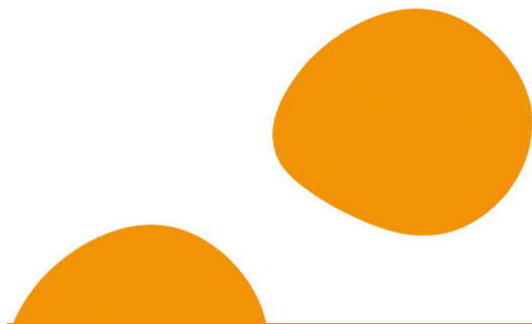
Lapsiystävälliset valitusmenettelyt

- Kansalliset valitusmenettelyt: mm. sosiaali- ja potilasasiamies
- Eduskunnan oikeusasiamiehen kantelukanava lapsille
- Lapsen oikeuksien komitean valitusmenettely
- Suomi on sitoutunut Euroopan Neuvoston ministerikomitean suuntaviivoihin lapsiystävällisestä oikeudenkäytöstä (2010)

→ Painotuksen tulisi olla ennakkolisessä oikeusturvassa. Valitusmenettelyjen lapsiystävällisyydessä edelleen paljon kehittämisen varaa. Lapsilla ei ole riittävästi tietoa, jotta he tunnistaisivat oikeusturvaongelmia tai tietäisivät, mihin olla yhteydessä.

Osallistumisoikeuden edistäminen

Ammattilaisten koulutus

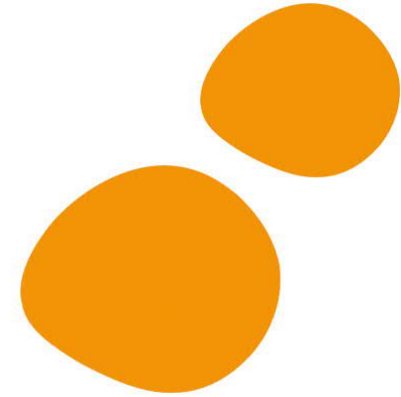
- OIVA – Lasten oikeudet ja osallisuus varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja alkuopetuksessa: opintokokonaisuus Jyväskylän yliopistossa
- Osallisuus teemana sosiaalityöntekijöiden koulutuksessa
- Lapsiasiavaltuutetun toimiston koulutus ministeriöiden lainvalmistelijoille kahden vuoden välein
- Paljon yksittäisiä koulutuksia ja seminaareja

→ Systemaattista koulutusta tarvittaisiin lisää, yleistiedon lisäksi työkaluja lasten osallistumisen edistämiseen omassa työssä.

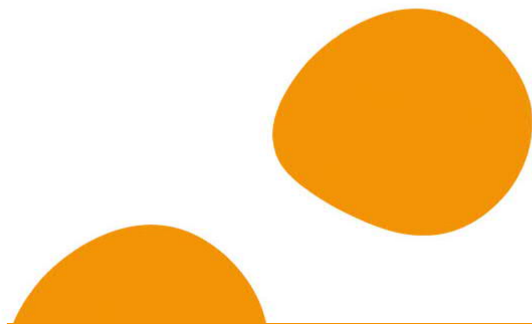
Tiedottaminen lapsille

- Lapsen oikeuksien kansallinen viestintäverkosto (LSKL)
 - Lapsen oikeuksien viikko -kampanja
- Lapsiasiavaltuutetun toimiston nettisivut lapsille (lastensivut.fi)
- Valtakunnallinen nuorten vaikuttamispalvelu (nuortenideat.fi)
- Järjestöjen monet palvelut ja kampanjat lapsille
- Osallisuus teemana ja tavoitteena opetussuunnitelman perusteissa

→ Liian harva lapsi tietää omat oikeutensa. Tiedottamista pitäisi lisätä ja kiinnittää huomioita lapsiystävälliseen kommunikointitapaan.

Osallistumispaikkojen luominen

Lasten edustus eri foorumeilla

- Yli 80 % kunnista on perustanut nuorten vaikuttajaryhmän.
- Lasten parlamentti löytyy ainakin 20 kunnasta.
- Kokemusasiantuntijuuden hyödyntäminen on lisääntynyt (esim. lasten edustajat erilaisissa työryhmissä).

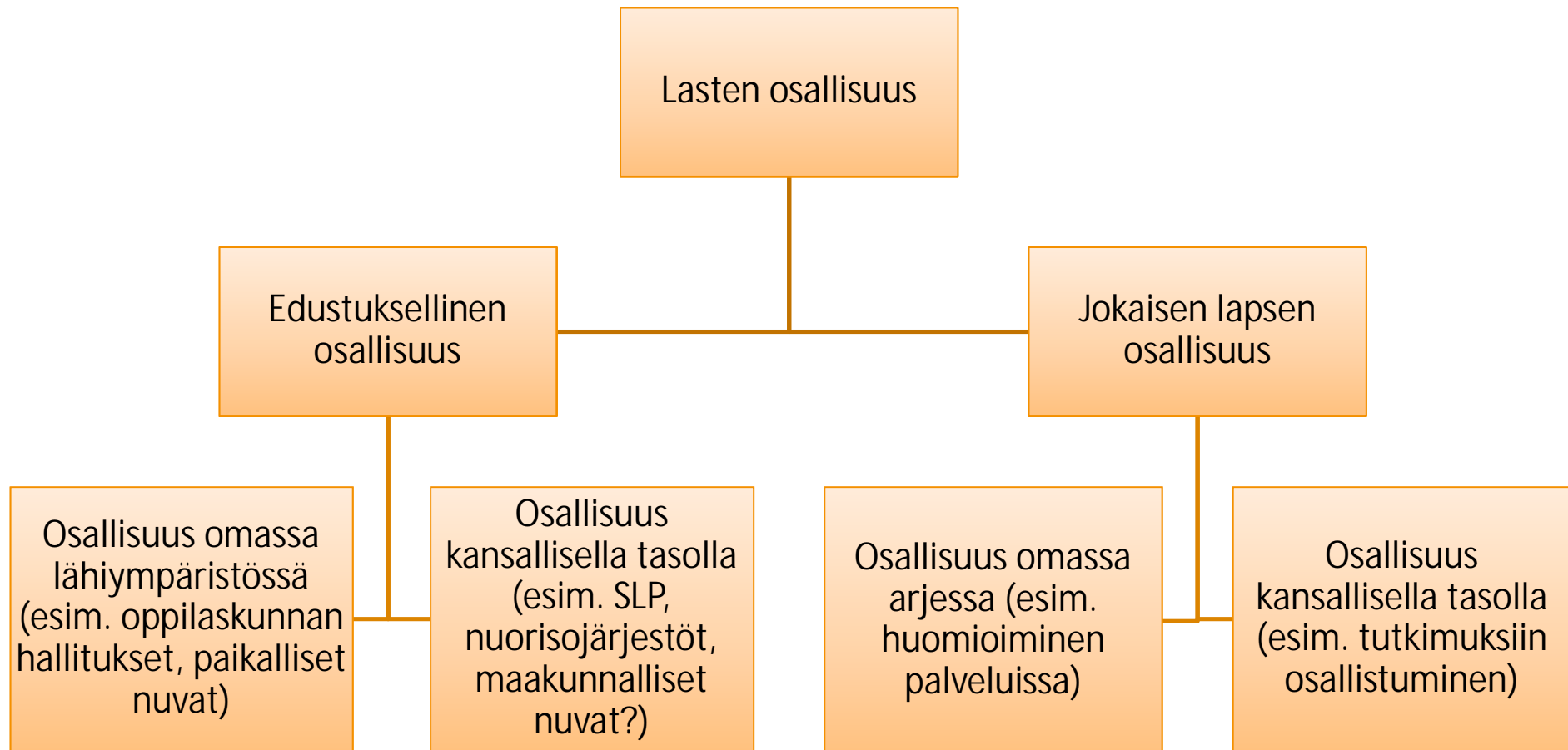
→ Vaikuttamistoiminnassa mukana oleville lapsille toiminta on mielekästä, opettavaista ja voimaannuttavaa. Mutta toimintaan osallistuu vain pieni osa lapsista. Edustukselliset foorumit eivät tavoita kaikkia, etenkin haavoittuvassa asemassa olevia lapsia.

Lapsille suunnatut palautemekanismit

- Lapsilta palautetta kerätään palveluista satunnaisesti, ei systemaattisesti.
- Hyviä malleja on, esim. Olympiakomitean ja Pesäpuun lomakkeet lasten palautteen keräämiseen.

→ Lasten palautetta erilaisista palveluista pitäisi kerätä säännönmukaisesti. Näin ei vielä tapahdu. Esim. Kouluterveyskyselyn mukaan vain noin puolet 4.-5.lk oppilaista on osallistunut koulun asioiden suunnitteluun.

Yksi tapa jäsentää lasten osallisuutta

Loppupäätelmät

- Suomessa on tehty monia tärkeitä toimenpiteitä lasten osallistumisoikeuksien edistämiseksi. Panostus etenkin edustuksellisiin osallisuuden muotoihin.
→ Systemaattisuutta tarvitaan lisää.
- Valtakunnallisen päätöksenteon kannalta tutkimusosallisuus on tärkein lasten osallisuuden muoto.
→ Se tulisi tunnistaa paremmin ja panostaa tutkimukseen nykyistä enemmän.

Lapsiasia
VALTUUTETTU

Lapsiasia.fi
<http://blogi.lapsiasia.fi/2017/02/>